

Voorbeeld omgevingsanalyse

Lokale context kinderarmoede en kwetsbare gezinnen in Retie

November 2015

Tinne Mertens

Nele Peeters

Centrum voor budgetadvies en -onderzoek (CEBUD)

Thomas More

Inhoud

Inleiding.....	4
Demografische schets.....	5
Bevolking en loop van de bevolking.....	5
Jongeren.....	6
Jongeren per leeftijdscategorie.....	6
Groene druk.....	7
Gezinnen met kinderen.....	8
Kwetsbare gezinnen.....	9
Eenoudergezinnen.....	9
Verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen.....	12
Leefloongerechtigden met gezinslast.....	15
Kwetsbare jongeren.....	17
Geboorten in kansarme gezinnen.....	17
Jonge werklozen.....	20
Jongeren met verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen.....	20
Jonge leefloongerechtigden.....	23
Besluit.....	25

Tabellen

Tabel 1: Aantal en aandeel jongeren naar categorie ten opzichte van totale bevolking in Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2014).....	6
Tabel 2: Aantal en aandeel gezinnen met kinderen ten opzichte van totaal aantal huishoudens in Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2004 – 1/1/2014).....	8
Tabel 3 Aantal en aandeel alleenstaande ouders met kinderen ten opzichte van totaal aantal huishoudens in Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2004 – 1/1/2014).....	10
Tabel 4: Aantal en aandeel titularissen en personen ten laste van de Verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014).....	12
Tabel 5: Aantal en aandeel leefloners met gezinslast ten opzichte van 1000 huishoudens met kinderen te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014).....	15
Tabel 6: Aantal en aandeel jonge (18-24) niet-werkende werkzoekenden te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014).....	20
Tabel 7: Aantal en aandeel jonge (0-24) titularissen en personen ten laste van de Verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014).....	21
Tabel 8: Aantal en aandeel jonge (18-24) leefloners te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014).....	23

Grafieken

Grafiek 1: Het aantal inwoners te Retie, naar leeftijdscategorie (januari 2014).....	5
Grafiek 2: Evolutie van de bevolking (2004=100) te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen, Vlaamse Gewest (januari 2004 – januari 2014).....	6
Grafiek 3: Evolutie van de groene druk te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2004 – 1/1/2014).....	7
Grafiek 4: Evolutie van het aandeel geboorten in kansarme gezinnen te Retie, arrondissement Turnhout, Provincie Antwerpen en Vlaanderen (gemiddelde 2003, 2004 en 2005 – gemiddelde 2011, 2012 en 2013).....	17

Kaarten

Kaart 1: Geografische spreiding van de eenoudergezinnen in de Provincie Antwerpen.....	11
Kaart 2: Geografische spreiding van de inwoners met verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen in de Provincie Antwerpen.....	14
Kaart 3: Geografische spreiding van de leefloners met gezinslast in de Provincie Antwerpen.....	16
Kaart 4: Geografische spreiding van de kansarme geboorten in de Provincie Antwerpen.....	19
Kaart 5: Geografische spreiding van de jongeren (0-24) met verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen in de Provincie Antwerpen.....	22
Kaart 6: Geografische spreiding van de jonge leefloners in de Provincie Antwerpen.....	24

Inleiding

Deze schets van de lokale context inzake kinderarmoede is gesitueerd binnen het project “Een veilige kindertijd” dat door CEBUD (Centrum voor budgetadvies en –onderzoek van Thomas More) en Welzijnszorg Kempen wordt uitgevoerd in opdracht van de Provincie Antwerpen. Dit project heeft als doel voor en met de gemeenten van het arrondissement Turnhout een beleid uit te werken dat is gericht op de preventie en bestrijding van kinderarmoede. Zes pilootgemeenten doorlopen in dit kader een traject om:

- concrete instrumenten en acties ter bestrijding van kinderarmoede te ontwerpen;
- door participatie van alle relevante actoren een participatief beleid te ontwikkelen om op lokaal niveau kinderarmoede aan te pakken en te voorkomen.

Om de omvang van de problematiek inzake kinderarmoede te schetsen en om de pilootgemeenten te ondersteunen bij het bepalen van de prioriteiten voor het lokale kinderarmoedebeleid, brengen we de lokale context inzake kinderarmoede op gemeentelijk niveau in kaart. We doen dit aan de hand van een aantal indicatoren. Indicatoren hebben zowel een signaalfunctie als een evaluatiefunctie voor het beleid omdat ze een beeld schetsen van de aard en de omvang van bepaalde problemen op verschillende momenten in het beleidsproces.

Een hoge score op een gemeentelijke indicator is niet noodzakelijk goed, een lage score niet noodzakelijk slecht. Een goed uitgebouwd lokaal sociaal beleid leidt niet steeds tot lagere scores, maar kan bijvoorbeeld in het geval van een sterke proactieve dienstverlening ook resulteren in hogere scores op bepaalde armoede-indicatoren.

Belangrijk is dat bij de interpretatie van de gemeentelijke indicatoren ook rekening moet worden gehouden met de ‘wet van de kleine getallen’. Bij de berekening van indicatoren op een beperkte populatie leidt een kleine afwijking in absolute cijfers vaak tot sterke schommelingen in de indicatoren.

Om uitspraken te kunnen doen over de aard, de ernst of de specificiteit van de in Retie aanwezige behoeften, wordt in dit rapport ook aandacht geschonken aan de mate waarin de situatie of de evolutie in deze stad afwijkt van deze in geografisch grotere regio’s waarvan Retie deel uitmaakt, met name het arrondissement Turnhout, de provincie Antwerpen en het Vlaams gewest. We zetten enkele indicatoren ook uit op een kaart van de provincie Antwerpen. De dienst Sociale Planning van de Provincie Antwerpen bood ondersteuning bij de opmaak van deze kaarten.

Voor deze schets van de lokale context inzake kinderarmoede bespreken we achtereenvolgens de relevante bevolkingsgegevens, de omvang en de evolutie van het aantal kwetsbare gezinnen en kwetsbare jongeren in de stad Retie.

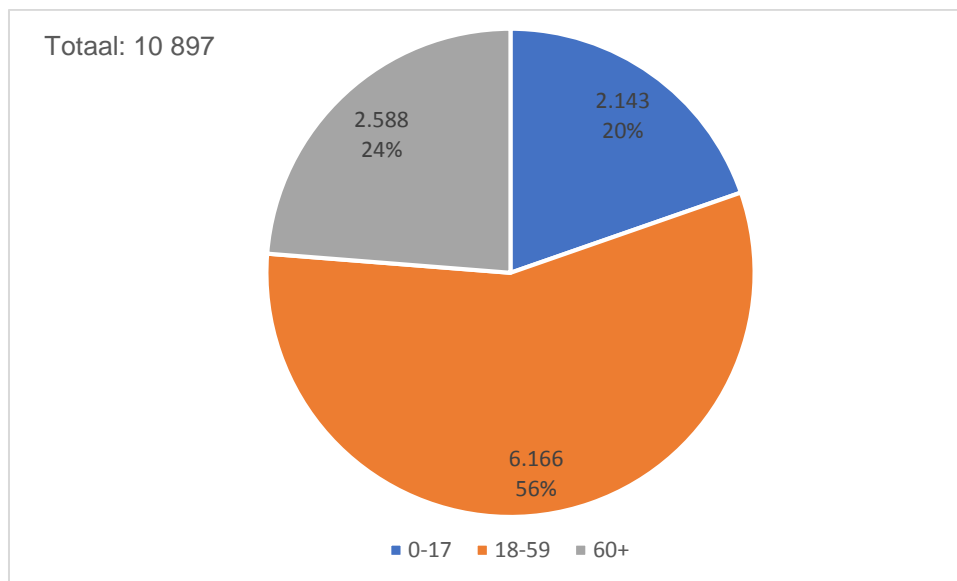
Demografische schets

Om de lokale context inzake kinderarmoede in kaart te brengen, starten we met een demografische schets. De structuur van de bevolking en de veranderingen die zich hierin voordoen bepalen in belangrijke mate de aard en de omvang van de behoeften. Zo heeft bijvoorbeeld de vermindering van het geboortecijfer bijna onmiddellijk een invloed op de nood aan kinderopvangvoorzieningen, drie jaar later op het aantal plaatsen in het basis onderwijs, nog later in het secundair onderwijs en het hoger onderwijs. Bijna dertig jaar later beïnvloedt zij weer het aantal nieuwe geboorten en vijftenzestig jaar later het aantal gepensioneerden.

Achtereenvolgens bespreken wij hier: de omvang van de bevolking en de bevolkingsdichtheid, de loop van de bevolking, de samenstelling van de bevolking en de huidige en toekomstige verhoudingen tussen de verschillende leeftijdsgroepen.

Bevolking en loop van de bevolking

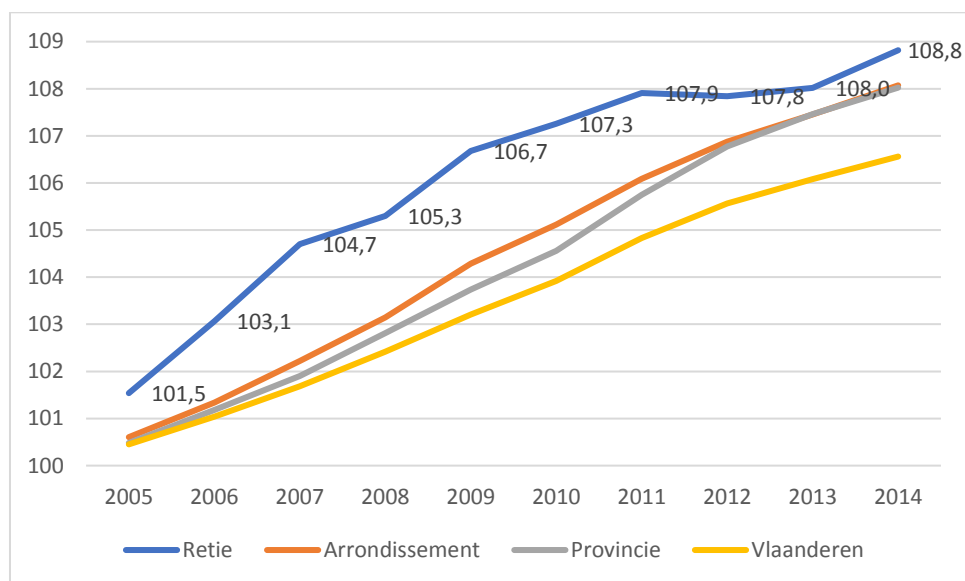
Grafiek 1: Het aantal inwoners te Retie, naar leeftijdscategorie (januari 2014)

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokaalstatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

Retie is een kleine gemeente. Op 1 januari 2014 telde Retie 10 897 inwoners. Hiermee staat de gemeente op de 100ste plaats van de 308 Vlaamse gemeenten (oplopend gerangschikt). 2 143 inwoners van Retie zijn minderjarig, dit is 20% van de bevolking. 6 166 inwoners behoren tot de groep op actieve leeftijd (56%) en 2 588 inwoners zijn zestig jaar of ouder. Zij maken 24% uit van de bevolking (zie Grafiek 1).

Grafiek 2: Evolutie van de bevolking (2004=100) te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen, Vlaamse Gewest (januari 2004 – januari 2014)

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokaalstatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

In Grafiek 2 vergelijken we de bevolkingsgroei in Retie met die van grotere regio's waarvan de gemeente deel uitmaakt, namelijk het arrondissement Turnhout, de provincie Antwerpen en het gewest Vlaanderen. In deze grafiek wordt het aantal inwoners anno 2004 gelijkgesteld aan 100. Een index kleiner dan 100 geeft een bevolkingsafname ten opzichte van 2004 weer, een index groter dan 100 staat voor een bevolkingstoename.

Zowel in Retie als in de grotere regio's is de bevolking toegenomen sinds 2004. De bevolkingsgroei in Retie is sterker dan in de andere regio's.

Jongeren

Jongeren per leeftijdscategorie

Tabel 1: Aantal en aandeel jongeren naar categorie ten opzichte van totale bevolking in Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2014)

	Retie		Arrondissement	Provincie	Vlaanderen
	N	%	%	%	%
voorschoolse leeftijd	458	4,2%	4,2%	4,7%	4,4%
kleuter	354	3,2%	3,2%	3,5%	3,4%
lagere school	698	6,4%	6,1%	6,4%	6,3%
secundair	768	7,0%	6,4%	6,5%	6,5%
jongvolwassenen	744	6,8%	7,0%	7,2%	7,2%
TOTAAL	3.022	27,7%	27,0%	28,3%	27,7%

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokaalstatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

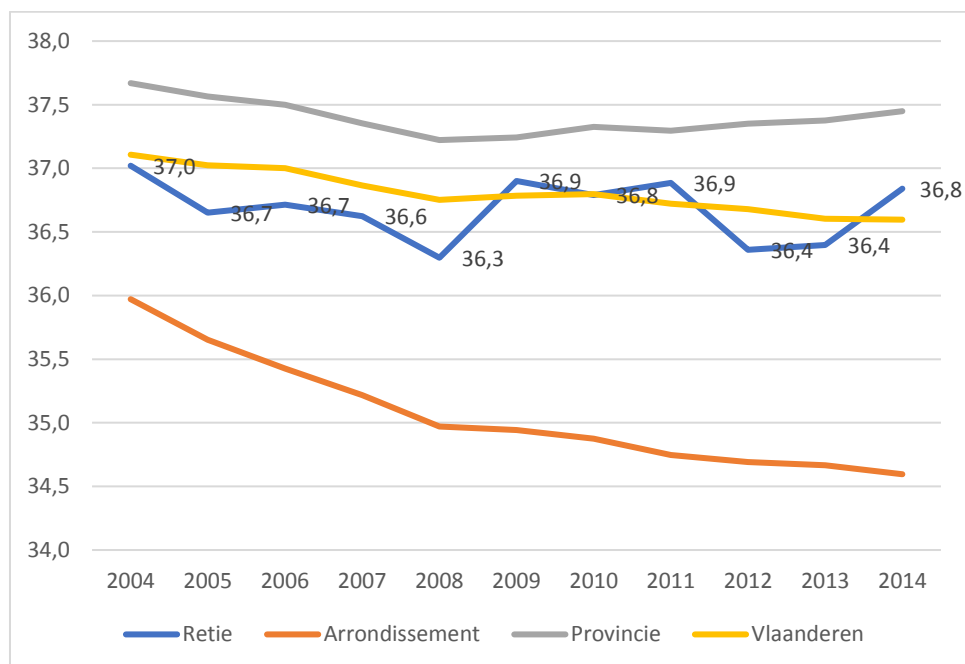
In Tabel 1 geven we de verdeling weer van de jongeren over verschillende leeftijdscategorieën. Jongeren op voorschoolse leeftijd zijn kinderen tot en met drie jaar. Onder de noemer 'kleuters' groeperen we de kinderen die 4, 5 of 6 jaar zijn. Lagereschoolkinderen zijn minimum 7 jaar en maximum 12 jaar. De jongeren in de categorie 'secundair' zijn tussen 13 en 18 jaar, en de jongvolwassenen situeren we in de leeftijdscategorie 19 tot en met 24 jaar.

27,7% van de bevolking in Retie is jonger dan 25 jaar. Het aandeel jongeren in de gemeente ligt daarmee iets hoger dan in het arrondissement, lager dan in de provincie en gelijk aan Vlaanderen. Wanneer we de cijfers in Retie afzetten tegen die van Vlaanderen, zien we dat de groepen (voorschoolse) kleuters en jongvolwassenen minder vertegenwoordigd zijn in Retie en dat de groep kinderen in de lagere en secundaire school groter is dan in Vlaanderen.

Groene druk

De 'Groene druk' is een demografische index die de verhouding weergeeft tussen het aantal jongeren (0-19 jaar) en het aantal inwoners op actieve leeftijd (20-64 jaar). Hoe groter de groene druk, hoe meer mensen op actieve leeftijd moeten instaan voor de zorg van jongeren.

Grafiek 3: Evolutie van de groene druk te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2004 – 1/1/2014)

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokalestatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

Op 1 januari 2014 noteerden we een groene druk van 36,8 voor Retie. Dit betekent dat 100 inwoners op actieve leeftijd er zorgen voor 36,8 jongeren. De groene druk van Retie ligt daarmee lager dan die van de provincie Antwerpen (37,4), maar hoger dan die van Vlaanderen (36,6) en het arrondissement (34,6). In verhouding tot het aantal inwoners op actieve leeftijd zijn er in Retie dus meer jongeren dan in de regio's.

De evolutie in groene druk in Retie is eerder grillig van aard. Tussen 2004 en 2014 zijn er sterke schommelingen geweest, maar algemeen is de groene druk in Retie gelijk gebleven (37 in 2004, 36,8 in 2014). Dit beeld wijkt af van de overige regio's. In het arrondissement en in Vlaanderen zien we een daling over de ganse lijn (veel sterker in het arrondissement). In de provincie Antwerpen zien we een daling tussen 2004 en 2008, gevolgd door een toename. Ondanks deze toename ligt de groene druk anno 2014 ook in de provincie lager dan in 2004.

Gezinnen met kinderen

Tabel 2: Aantal en aandeel gezinnen met kinderen ten opzichte van totaal aantal huishoudens in Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2004 – 1/1/2014)

	Retie		Arrondissement	Provincie	Vlaanderen
	N	%	%	%	%
2004	1.788	46,4%	44,5%	38,8%	41,1%
2005	1.792	45,6%	43,9%	38,6%	40,8%
2006	1.797	45,0%	43,4%	38,4%	40,4%
2007	1.804	44,2%	42,8%	38,2%	40,0%
2008	1.794	43,4%	42,2%	37,9%	39,7%
2009	1.801	42,9%	41,7%	37,8%	39,5%
2010	1.811	42,6%	41,3%	37,8%	39,3%
2011	1.802	42,2%	41,0%	37,8%	39,2%
2012	1.777	41,1%	40,7%	37,7%	39,0%
2013	1.761	40,8%	40,5%	37,7%	38,9%
2014	1.786	41,0%	40,1%	37,7%	38,7%

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokaalstatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

In Tabel 2 tonen we het aandeel private huishoudens met kinderen ten opzichte van het totaal aantal huishoudens voor Retie, het arrondissement, provincie Antwerpen en het gewest Vlaanderen. Voor Retie tonen we ook het totaal aantal gezinnen met kinderen in de periode 2004-2014.

Op 1 januari 2014 telde Retie telde 1 786 private huishoudens met minderjarige kinderen. Zij maken 41,0% uit van het totaal aantal huishoudens. Het percentage huishoudens met kinderen ligt in Retie daarmee merkbaar hoger dan in de provincie, het arrondissement en Vlaanderen. Door de vergrijzing van de bevolking is het aandeel huishoudens met kinderen sinds 2004 opvallend afgenomen, doch tussen 2013 en 2014 vond opnieuw een kleine toename plaats.

Kwetsbare gezinnen

Na het beeld van de demografische context van Retie, bespreken we hieronder een aantal indicatoren die de omvang van het aantal kwetsbare gezinnen in Retie in kaart brengen. Kwetsbare gezinnen definiëren we als gezinnen die omwille van hun inkomenssituatie een verhoogd armoederisico lopen.

We brengen de kwetsbare gezinnen in Retie in kaart aan de hand van drie indicatoren. De eerste indicator betreft het aantal eenoudergezinnen. Gemeten met de Europese armoedegrens lopen eenoudergezinnen in België een armoederisico (36,4%) dat bijna 2,5 keer hoger ligt dan het gemiddelde voor de bevolking (15,5%). Dit komt omdat zij noodgedwongen moeten rondkomen met één inkomen, terwijl de welvaartsnorm vandaag de dag twee inkomens veronderstelt. Een tweede indicator schetst de omvang van de groep van gezinnen die moet leven met een laag inkomen. Een laag wordt hier gedefinieerd als een inkomen dat lager ligt dan de grens die recht geeft op een verhoogde tegemoetkoming (€ 16 965,47 bruto belastbaar gezinsinkomen in 2015, verhoogd met € 3 140,77 per bijkomend gezinslid). De derde indicator betreft het aantal gezinnen dat leeft van het leefloon. Terwijl de inkomensgrens die recht geeft op een verhoogde tegemoetkoming min of meer schommelt rond de Europese armoedegrens, is dit duidelijk niet het geval voor het leefloon, dat een heel stuk lager ligt dan de Europese armoedegrens of de referentiebudgetten¹, inzonderheid voor gezinnen met kinderen.

Eenoudergezinnen

Eenoudergezinnen met minderjarige kinderen beschouwen we als een kwetsbare gezinsgroep. Niet alleen omwille van het feit dat ze slechts één inkomen ter beschikking hebben, ze zijn ook erg kwetsbaar omwille van de vaak moeilijke combinatie van werk en gezin.

---

¹ Storms, B., Penne, T., Vandelanoot, D. & Van Thielen, L. (2015). *Is de minimuminkomensbescherming in ons land doeltreffender geworden sinds 2008? Wat leren we uit de geüpdatete referentiebudgetten?* VLAS-Studies 21. Antwerpen: Vlaams Armoedesteunpunt

Tabel 3 Aantal en aandeel alleenstaande ouders met kinderen ten opzichte van totaal aantal huishoudens in Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaamse Gewest (1/1/2004 – 1/1/2014)

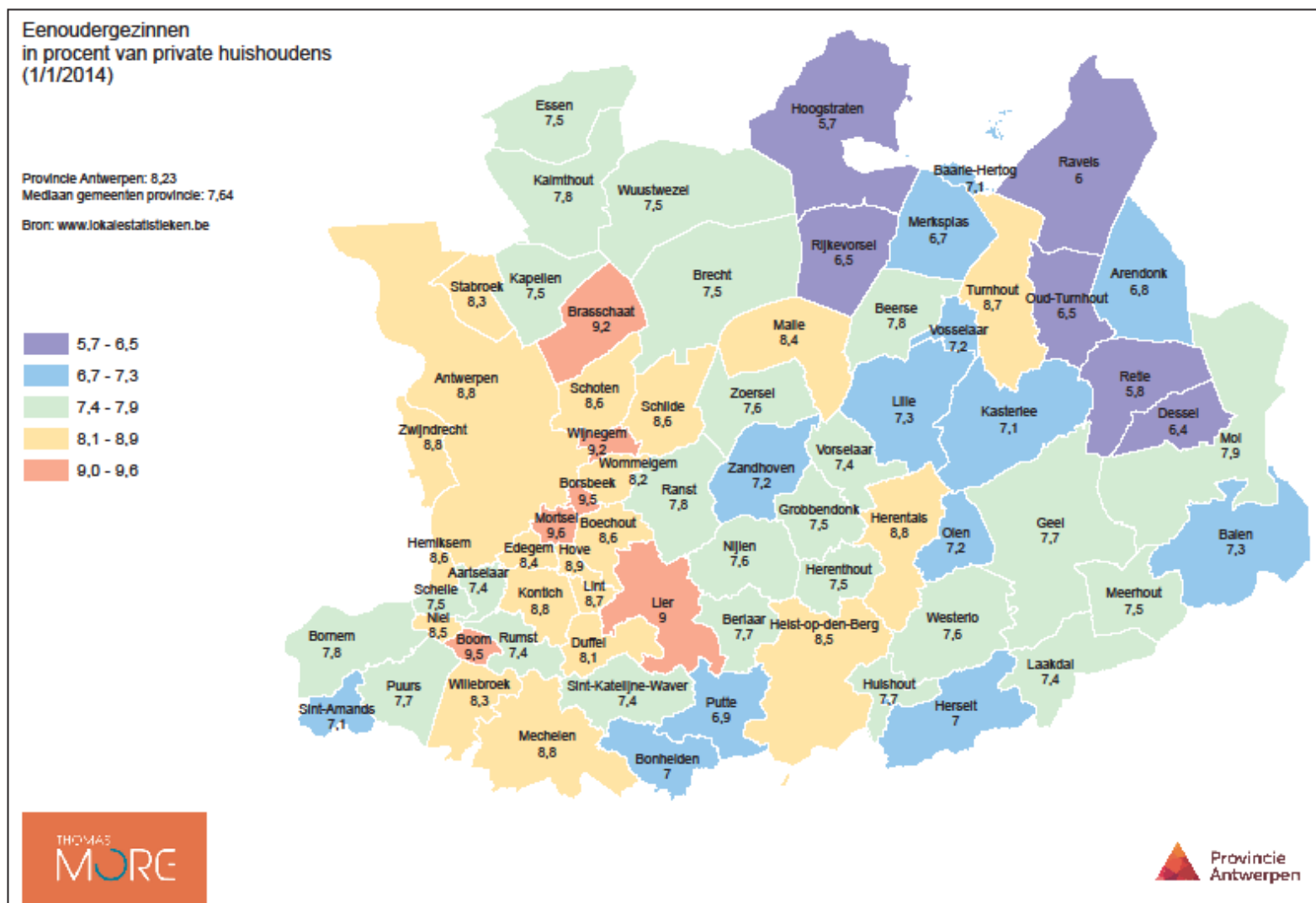
	Retie		Arrondissement	Provincie	Vlaanderen
	N	%	%	%	%
2004	191	5,0%	7,2%	7,8%	7,8%
2005	191	4,9%	7,3%	7,9%	7,9%
2006	193	4,8%	7,3%	8,0%	8,0%
2007	202	5,0%	7,3%	8,0%	8,0%
2008	204	4,9%	7,2%	8,0%	8,0%
2009	227	5,4%	7,3%	8,0%	8,0%
2010	235	5,5%	7,3%	8,0%	8,1%
2011	234	5,5%	7,3%	8,1%	8,1%
2012	244	5,6%	7,4%	8,1%	8,1%
2013	244	5,7%	7,4%	8,2%	8,1%
2014	254	5,8%	7,4%	8,2%	8,2%

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokaalstatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

In Tabel 3 geven we het aantal en aandeel huishoudens bestaande uit een alleenstaande ouder met thuiswonende kinderen in Retie weer. Ter vergelijking vermeldt de tabel ook de percentages alleenstaande ouders met kinderen in het arrondissement, de provincie en Vlaanderen.

Retie telde op 1 januari 2014 254 eenoudergezinnen met thuiswonende kinderen. Zij maken 5,8% uit van alle huishoudens. Dit percentage ligt beduidend lager dan het percentage van het arrondissement, de provincie en het gewest. De aandelen van het arrondissement, de provincie en Vlaanderen stegen licht in de periode 2004-2014. In Retie noteren we vooral sinds 2009 een grotere stijging.

Kaart 1: Geografische spreiding van de eenoudergezinnen in de Provincie Antwerpen

Bovenstaande kaart geeft het aandeel eenoudergezinnen weer voor alle gemeenten van de provincie Antwerpen. Op deze manier brengen we de geografische spreiding van de eenoudergezinnen in beeld. De mediaanwaarde van alle gemeenten (dit is de waarde van de middelste gemeente indien alle gemeenten van de provincie worden gerangschikt van laag naar hoog) bedraagt 7,64%. Deze waarde vormt in deze en volgende kaarten de vergelijkingsbasis. De gemeenten op de kaart worden ingekleurd naargelang de grootte van de afwijking met deze mediaan.

Het aandeel eenoudergezinnen is het grootst in het gebied rond de stad Antwerpen. Boom, Mortsel, Borsbeek, Brasschaat en Lier tellen relatief het meest eenoudergezinnen. Hoogstraten, Rijkevorsel, Ravels, Oud-Turnhout, Retie en Dessel tellen relatief het minst eenoudergezinnen. In Retie is 7,7% van de private huishoudens een eenoudergezin. Retie situeert zich hiermee op vergelijkbaar niveau als het merendeel van de gemeenten uit het arrondissement Turnhout.

Verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen

Tabel 4: Aantal en aandeel titularissen en personen ten laste van de Verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014)

	Retie		Arrondissement	Provincie	Vlaanderen
	N	%	%	%	%
2008	1.090	10,3%	11,2%	12,1%	12,4%
2009	1.011	9,5%	10,2%	12,0%	11,8%
2010	1.006	9,4%	10,3%	12,5%	12,0%
2011	1.035	9,6%	10,7%	13,4%	12,7%
2012	1.037	9,6%	11,1%	13,9%	13,1%
2013	1.075	9,9%	11,4%	14,2%	13,3%
2014	1.103	10,1%	11,3%	14,2%	13,0%

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokaalstatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

Personen met een laag inkomen hebben recht op de verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen. Zij betalen hierdoor minder voor hun gezondheidszorgen. Het recht op verhoogde tegemoetkoming wordt toegekend aan personen met een bepaalde uitkering, waaronder het leefloon, aan personen in een bepaalde hoedanigheid, zoals wezen en weduwen met een beperkt maandinkomen, en aan gezinnen met een belastbaar bruto jaarinkomen onder een bepaald grensbedrag. Dat grensbedrag benadert zoals gezegd de Europese armoedegrens. Toch, in vergelijking met de Europese armoedenorm, wordt de bijkomende kost voor een extra gezinslid lager ingeschat waardoor de maatschappelijke kwetsbaarheid onder grote gezinnen wordt onderschat. Daarenboven doen heel wat lage inkomensgezinnen momenteel geen beroep op de verhoogde tegemoetkoming (De Standaard, 28 juli 2015). Ook hierdoor wordt het percentage gezinnen met een laag inkomen onderschat.

In 2014 heeft 13% van de Vlamingen recht op een verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen (als titularis of persoon ten laste). In de provincie Antwerpen ligt dit percentage iets hoger en bedraagt het 14,2%. Het arrondissement Turnhout scoort met 11,3% beduidend lager dan de provincie waarvan ze deel uitmaakt en dan het gewest. In Retie waren er in 2014

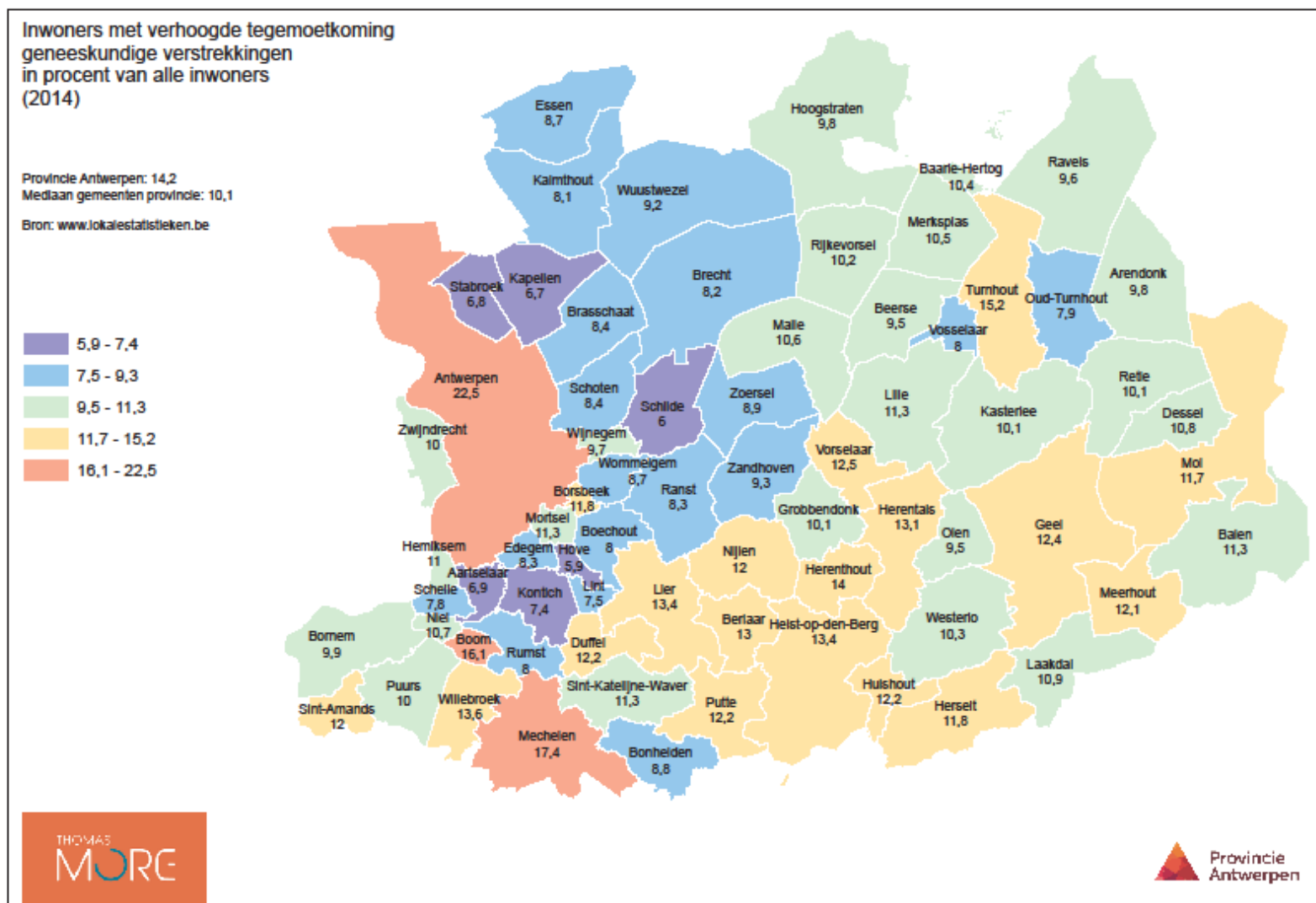
1 103 inwoners met een verhoogde tegemoetkoming (10,1%). Retie scoort daarmee lager dan de overige regio's.

Het aandeel inwoners met een verhoogde tegemoetkoming is in Retie schommelt: we zien een afname tussen 2008 en 2010 en sindsdien een gestage toename. In de provincie en het gewest zien we een groei in het percentage verhoogde tegemoetkoming sinds 2009.

Kaart 2 toont de lokale verschillen op het vlak van de verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen. We zetten daartoe het percentage inwoners in een gemeente dat van de verhoogde tegemoetkoming geniet – als titularis of als persoon ten laste – af ten opzichte van de mediaan van alle gemeenten van de provincie Antwerpen.

Antwerpen (stad), Mechelen en Boom vertonen de hoogste percentages. Turnhout en Herenthout, twee gemeenten uit het arrondissement Turnhout, scoren ook hoog. Retie scoort lager dan Dessel, Mol en Geel, hoger dan Oud-Turnhout en Arendonk en gelijk als Kasterlee.

Kaart 2: Geografische spreiding van de inwoners met verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen in de Provincie Antwerpen

Leefloongerechtigden met gezinslast

Het leefloon is een minimuminkomen dat door de RMI-wet wordt gegarandeerd voor wie niet over toereikende bestaansmiddelen beschikt, noch er aanspraak op kan maken, noch in staat is deze te verwerven. Het bedrag dat maximaal wordt toegekend is afhankelijk van de categorie waartoe iemand behoort. We onderscheiden binnen het leefloon drie categorieën:

- Samenwonend: een persoon die met een of meerdere personen samenwoont. Anno september 2015 bedraagt het maximaal toegekende bedrag voor deze categorie € 544,91 per maand;
- Alleenstaand: in september 2015 bedraagt het maximaal toegekende bedrag voor deze categorie € 833,77 per maand;
- Persoon met gezinslast: een persoon die een gezin ten laste heeft, op voorwaarde dat er minstens een minderjarig, ongehuwd kind deel van uitmaakt. In 2015 bedraagt het leefloon voor deze categorie € 1 111,62 per maand.

Het aantal en aandeel leefloongerechtigden uit de categorie met gezinslast geeft een indicatie van de mate waarin erg kwetsbare gezinnen vertegenwoordigd zijn binnen de groep van gezinnen met kinderen in Retie.

Tabel 5: Aantal en aandeel leefloongerechtigden met gezinslast ten opzichte van 1000 huishoudens met kinderen te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014)

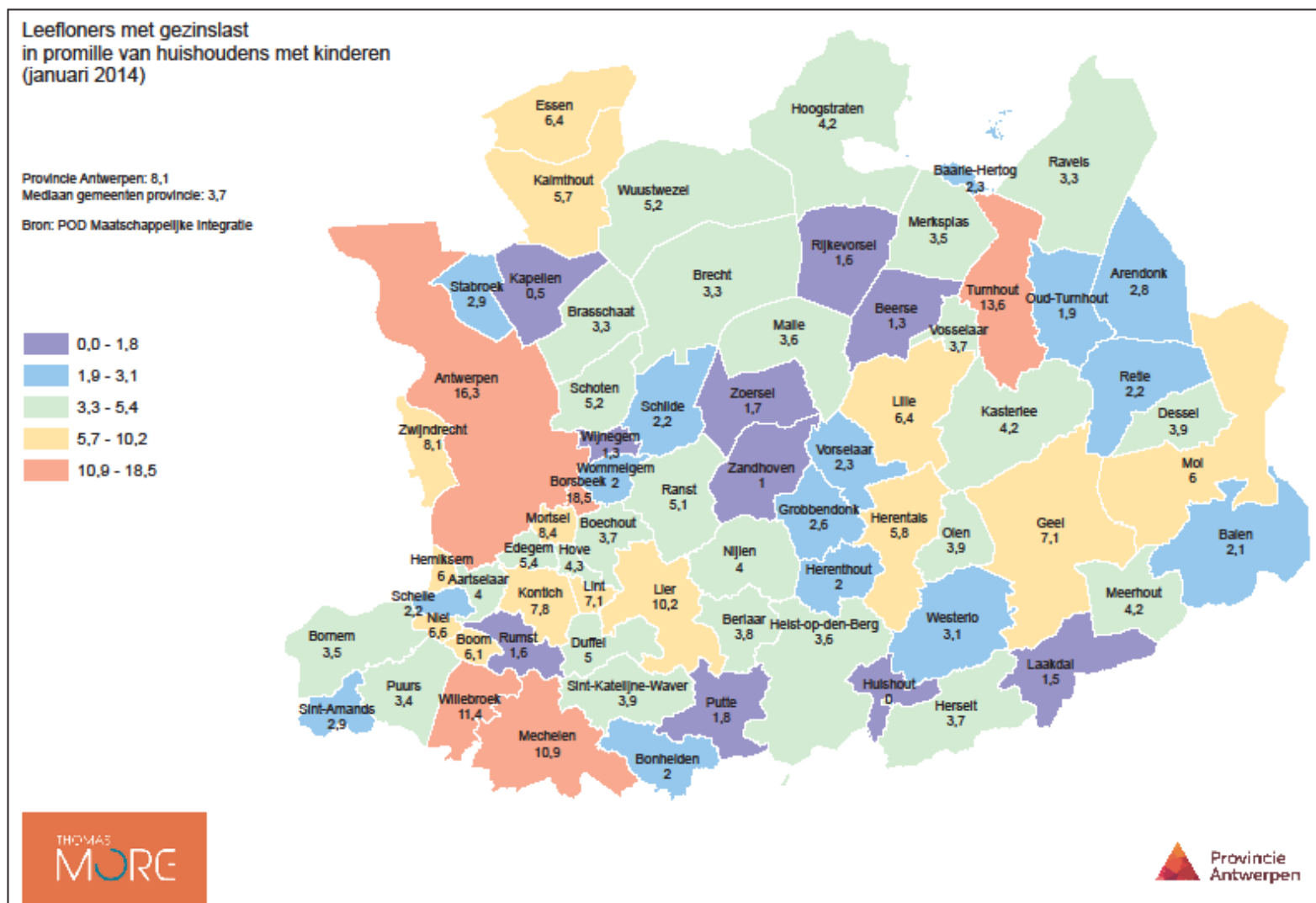
	Retie		Arrondissement		Provincie		Vlaanderen	
	N	%		%		%		%
2008	5	2,8		3,3		7,6		5,7
2009	2	1,1		3,6		7,9		6,2
2010	3	1,7		4,0		8,3		6,8
2011	3	1,7		3,9		7,9		6,6
2012	4	2,3		4,1		7,7		6,3
2013	5	2,8		4,6		7,7		6,3
2014	4	2,2		4,7		8,1		6,7

Bron: POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid en Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokalestatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

Retie telde op 1 januari 2014 4 leefloongerechtigden met gezinslast. Er zijn kleine schommelingen op te merken, maar de groep blijft over alle jaren heen beperkt in omvang. In vergelijking met de andere regio's ligt het aandeel van deze groep in Retie opvallend lager (2,2 gezinnen ten opzichte van 1000 huishoudens).

Kaart 3 toont dat het aandeel leefloongerechtigden met gezinslast het grootst is in Antwerpen, Turnhout, Willebroek en Mechelen. De laagste promillages vinden we terug in Hulshout, Kapellen, Zandhoven, Beerse, Wijnegem, Laakdal, Rijkevorsel, Rumst, Zoersel en Putte. In Retie tellen we 2,2 leefloongerechtigden met gezinslast ten opzichte van 1 000 huishoudens. De score van Retie ligt daarmee fors lager dan die van de omliggende gemeenten.

Kaart 3: Geografische spreiding van de leefloongerechtigden met gezinslast in de Provincie Antwerpen

Kwetsbare jongeren

Na de kwetsbare gezinnen geven we vervolgens een schets van de kwetsbare jongeren in Retie. We beroepen ons hiervoor op vier indicatoren: het aandeel geboorten in kansarme gezinnen, het aandeel jonge werklozen, het aandeel jongeren met een verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen en het aandeel jonge leefloongerechtigden.

Geboorten in kansarme gezinnen

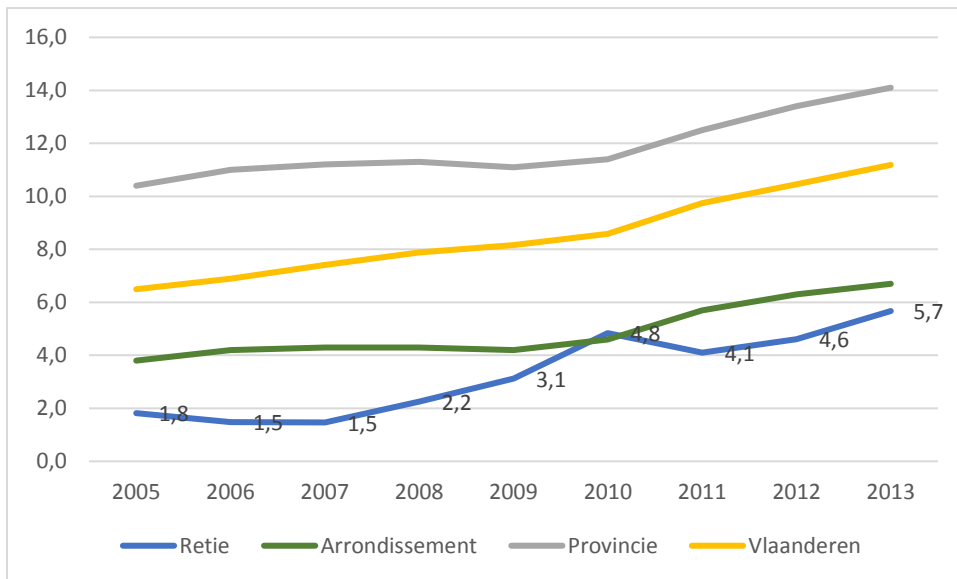
Kind & Gezin screent jaarlijks alle gezinnen waarin een kind geboren wordt. Op basis van die screening wordt een gezin als kansarm beschouwd indien er problemen zijn op minstens drie van de volgende domeinen:

- Maandinkomen: onregelmatig maandinkomen, beschikbaar inkomen lager dan het leefloon, leven van werkloosheidsuitkering en/of leefloon;
- Arbeidssituatie van de ouders: preciaire tewerkstelling, werkloosheid van beide ouders of van de alleenstaande ouder en/of werkzaam in een beschutte werkplaats;
- Opleiding van de ouders: lager onderwijs, beroepsonderwijs, buitengewoon onderwijs, niet beëindigd lager secundair onderwijs en/of analfabeet;
- Huisvesting: verkrotte, ongezonde en/of onveilige woning; te klein en/of te weinig nutsvoorzieningen;
- Ontwikkeling van de kinderen en/of gezondheid: laag stimulatie-niveau kinderen, niet of onregelmatig volgen van kleuteronderwijs en/of moeilijkheden bij de verzorging van kinderen, zwakke gezondheid van de gezinsleden, gebrek aan kennis en deelname aan de gezondheidszorg, chronische ziektes en/of handicaps in het gezin.

Omwille van bescherming van de privacy van de gescreende gezinnen stelt Kind en Gezin geen absolute aantallen ter beschikking. We kunnen bijgevolg enkel de percentages geboorten in kansarme gezinnen tonen. De percentages zijn bovendien niet berekend op jaarbasis maar zijn een gemiddelde van drie aaneensluitende jaren. Het percentage voor 2013 bijvoorbeeld bestaat uit het gemiddelde voor 2011, 2012 en 2013.

In Grafiek 4 geven we de evolutie van de geboorten in kansarme gezinnen weer voor Retie, het arrondissement Turnhout, Provincie Antwerpen en Vlaanderen. Hoewel Retie minder geboorten in kansarme gezinnen telt dan de overige regio's is er in de gemeente tussen 2005 en 2013 een opvallende stijging te noteren. Het aandeel geboorten in kansarme gezinnen ligt hiermee in 2013 opvallend hoger dan in 2005. We mogen deze toename echter ook niet overdrijven; dit kan het gevolg zijn van wijzingen in kleine absolute aantallen.

Het aandeel kansarme geboorten in Retie voor 2013 bedraagt 5,7%. Dit percentage ligt fors lager dan dat van het arrondissement (6,7%), Vlaanderen (11,2%) en de provincie (14,1%).

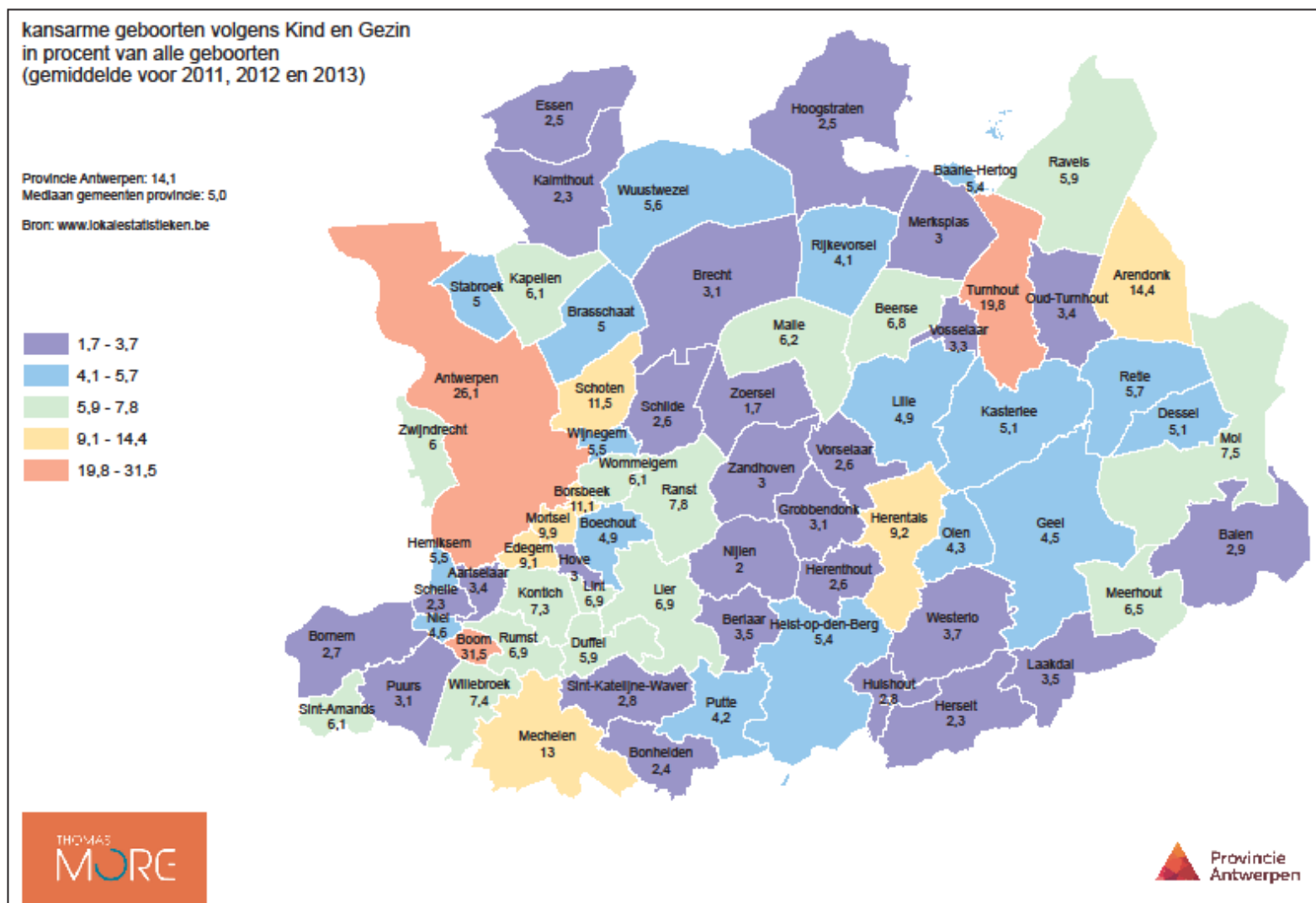

Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokaalstatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

In Kaart 4 geven we de regionale verschillen weer op het vlak van het aandeel geboorten in kansarme gezinnen. Dit aandeel ligt het hoogst in Boom, Antwerpen en Turnhout. In het arrondissement Turnhout scoort enkel Turnhout (stad) veel hoger dan de mediaan van de Antwerpse gemeenten. Arendonk, met zijn opvangcentrum voor asielzoekers, en Herentals scoren hoger dan de mediaan.

Retie heeft een aandeel dat groter is dan de mediaan (5,7 ten opzichte van 5). Buurgemeenten Arendonk en Mol scoren hoger dan de mediaan en Retie. Buurgemeenten Oud-Turnhout, Dessel, Kasterlee en Geel scoren lager dan de mediaan en Retie.

Kaart 4: Geografische spreiding van de kansarme geboorten in de Provincie Antwerpen

Jonge werklozen

Werklozen in België lopen een hoog risico op armoede. Het armoederisico voor de gehele bevolking bedroeg anno 2014 15,5%, voor de werkloze bevolking bedroeg dit 42,9%². Werklozen zijn daarmee een kwetsbare groep in de samenleving. Jonge werklozen komen al aan de start van hun volwassen leven in deze precare situatie terecht.

Tabel 6: Aantal en aandeel jonge (18-24) niet-werkende werkzoekenden te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014)

	Retie		Arrondissement	Provincie	Vlaanderen
	N	%	%	%	%
2008	33	3,9%	5,7%	6,8%	6,0%
2009	43	5,0%	6,9%	8,0%	7,2%
2010	42	4,8%	7,7%	9,6%	8,2%
2011	36	4,1%	6,9%	8,6%	7,3%
2012	46	5,4%	7,0%	8,7%	7,5%
2013	62	7,2%	7,9%	9,7%	8,3%
2014	51	5,8%	9,1%	10,2%	9,0%

Bron: Arvastat-VDAB - Verwerking: CEBUD - Thomas More

In Tabel 6 geven we het aandeel jonge werklozen weer ten opzichte van het totaal aantal jongeren (18-24 jaar). 5,8% van de jongeren in Retie is werkloos. Dit percentage ligt lager dan dat van de overige regio's. Het aandeel jonge werklozen is sterk gegroeid doorheen de periode 2008-2014, hoewel er zich in Retie tussen 2013 en 2014 een behoorlijke daling heeft voorgedaan.

Jongeren met verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen

Personen met een laag inkomen hebben recht op de verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen. Hierdoor betalen ze minder voor hun gezondheidszorgen. De jongeren die recht hebben op deze verhoogde tegemoetkoming moeten leven van een inkomen dat de Europese armoedegrens benadert (cf. supra).

² http://statbel.fgov.be/nl/statistieken/cijfers/arbeid_leven/eu-silc/armoede/

Tabel 7: Aantal en aandeel jonge (0-24) titularissen en personen ten laste van de Verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014)

	Retie		Arrondissement	Provincie	Vlaanderen
	N	%	%	%	%
2008	115	3,8%	5,9%	9,3%	7,5%
2009	126	4,1%	5,3%	9,8%	7,5%
2010	139	4,6%	5,8%	11,1%	8,3%
2011	153	5,0%	6,6%	12,7%	9,6%
2012	152	5,0%	7,3%	13,7%	10,3%
2013	152	5,0%	7,7%	14,3%	10,7%
2014	170	5,6%	7,8%	14,6%	10,7%

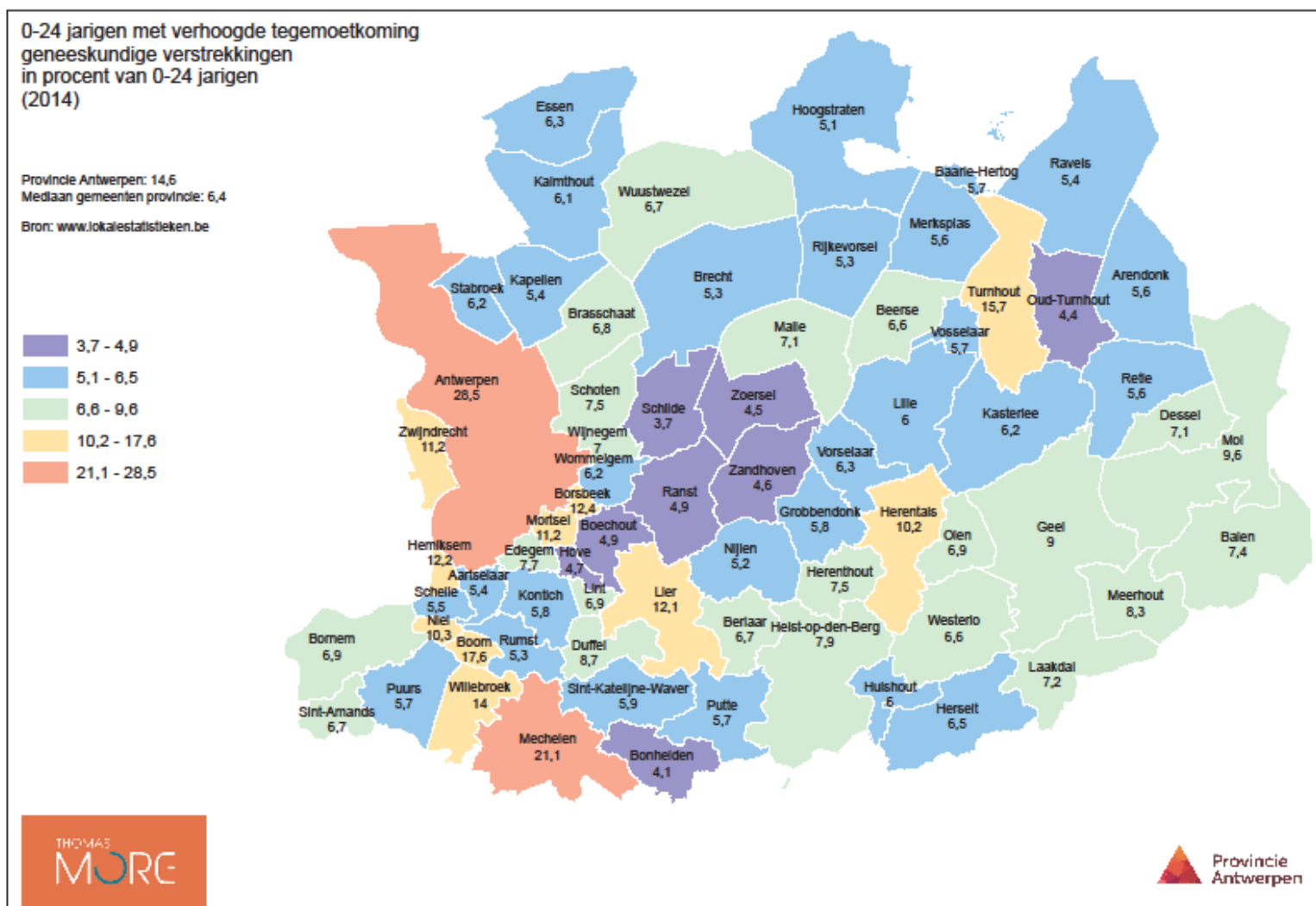
Bron: Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokalestatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

In Retie tellen we op 1 januari 2014 170 jongeren en jongvolwassenen met een verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen. Zij maken 5,6% uit van de jongeren. Het aandeel jongeren dat leeft met een beperkt inkomen ligt in Retie lager dan in de overige regio's. Het percentage jongeren met een verhoogde tegemoetkoming kent in Retie een toename sinds 2008.

Kaart 5 toont de geografische spreiding van de jongeren en jongvolwassenen met een verhoogde tegemoetkoming. Antwerpen en Mechelen tellen procentueel de meeste jongeren (jonger dan 25 jaar) met een verhoogde tegemoetkoming. In het arrondissement Turnhout zijn Turnhout (stad) en Herentals de koplopers.

Het percentage van 5,6% jongeren in Retie die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming ligt lager dan het mediane percentage voor de provincie (6,4). Retie scoort daarmee gelijk als Arendonk, heeft een hoger aandeel dan Oud-Turnhout maar lager dan Kasterlee, Geel, Dessel en Mol.

Kaart 5: Geografische spreiding van de jongeren (0-24) met verhoogde tegemoetkoming geneeskundige verstrekkingen in de Provincie Antwerpen

Jonge leefloongerechtigden

Het leefloon is een minimuminkomen voor wie niet over toereikende bestaansmiddelen beschikt, noch er aanspraak op kan maken, noch in staat is deze te verwerven. Het toegekende bedrag is duidelijk te laag om volwaardig deel te nemen aan de samenleving (cfr. supra). Het aantal en aandeel jonge leefloongerechtigden geeft een indicatie van de mate waarin erg kwetsbare jongvolwassenen vertegenwoordigd zijn in de gemeente.

Tabel 8: Aantal en aandeel jonge (18-24) leefloongerechtigden te Retie, arrondissement Turnhout, provincie Antwerpen en Vlaams Gewest (1/1/2008 – 1/1/2014)

	Retie		Arrondissement	Provincie	Vlaanderen
	N	%	%	%	%
2008	1	0,12%	0,74%	1,10%	1,15%
2009	4	0,47%	0,75%	1,21%	1,29%
2010	4	0,46%	0,93%	1,36%	1,45%
2011	4	0,46%	0,95%	1,27%	1,35%
2012	7	0,82%	0,97%	1,18%	1,23%
2013	4	0,46%	1,09%	1,29%	1,30%
2014	8	0,91%	1,16%	1,42%	1,38%

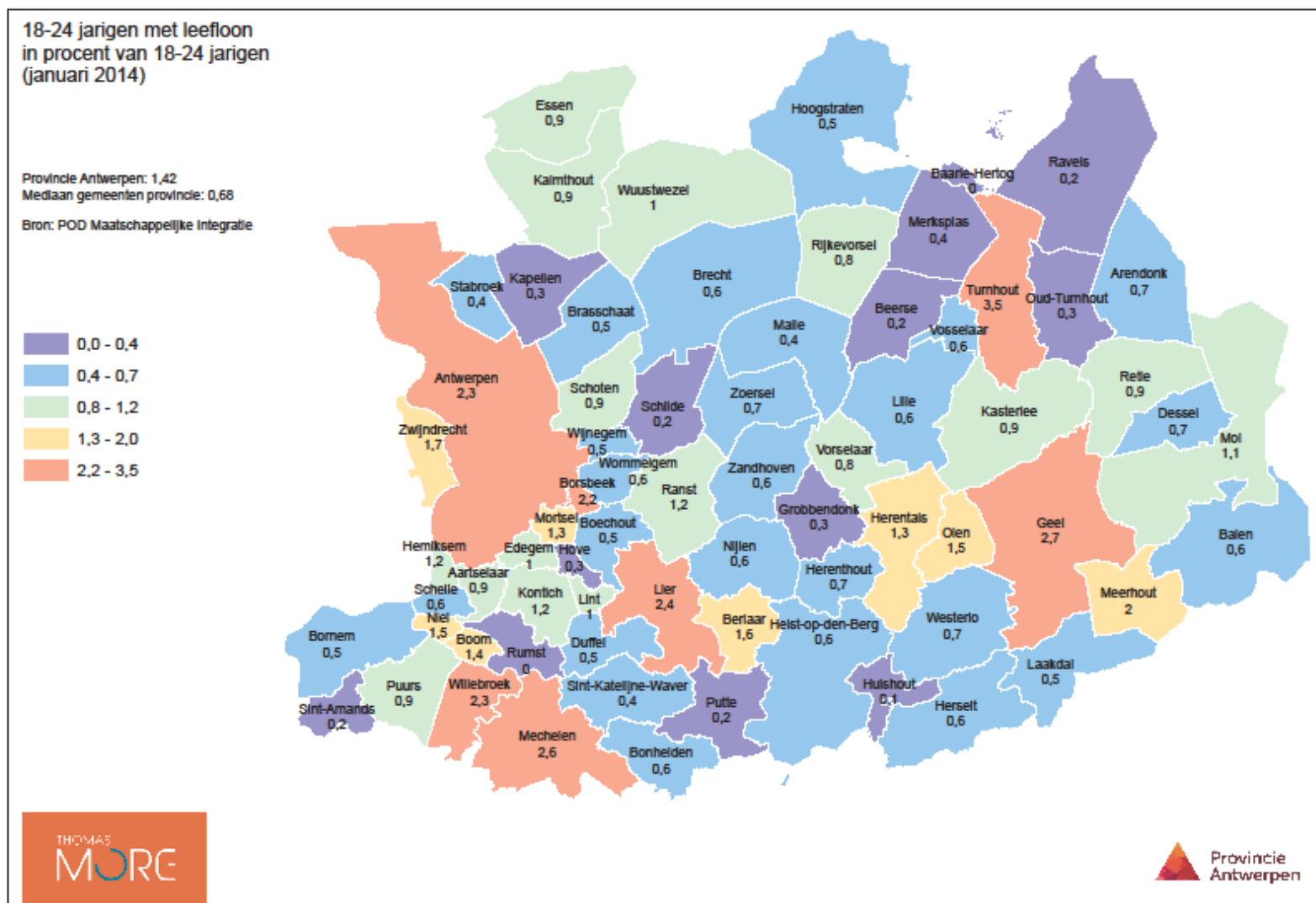
Bron: POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid en Studiedienst van de Vlaamse Regering op www.lokalestatistieken.be - Verwerking: CEBUD – Thomas More

Op 1 januari 2014 telde de POD Maatschappelijke Integratie, Armoedebestrijding, Sociale Economie en Grootstedenbeleid 8 leefloongerechtigden in Retie tussen de 17 jaar en de 25 jaar oud. Deze 8 personen maken 0,91% uit van de bevolking van die leeftijd. Retie scoort daarmee lager dan het arrondissement, de provincie en Vlaanderen.

Het aandeel jonge leefloongerechtigden in Retie neemt toe sinds 2008. Dat stemt overeen met de groei in de overige regio's: anno 2014 liggen de percentages 20% à 30% hoger dan in 2008. In het arrondissement betreft het een gestage groei, in de provincie en in Vlaanderen heeft er zich wat fluctuatie voorgedaan in deze periode.

Het aandeel jonge leefloongerechtigden in de provincie ligt het hoogst in Turnhout, Retie, Mechelen, Willebroek en Antwerpen. Voor deze indicator scoort Retie (0,91) hoger dan de mediaan voor de provincie (0,68), hoger dan Oud-Turnhout, Arendonk en Dessel en lager dan Kasterlee, Geel en Mol.

Kaart 6: Geografische spreiding van de jonge leefloongerechtigden in de Provincie Antwerpen

Besluit

Deze schets van de lokale context biedt de pilotgemeenten ondersteuning om prioriteiten te stellen inzake de bestrijding van kinderarmoede. De gepresenteerde indicatoren vormen slechts één puzzel van het geheel. Andere puzzelstukken zijn:

- De beschikbare gegevens bij de gemeentelijke administraties, zoals daar zijn: evolutie van het gebruik van buitenschoolse kinderopvang, evolutie in het aantal aanvragen van de vrijetijdspas, evolutie van gezinnen met kinderen in schuldhulpverlening, ...
- De ervaringen van de lokale actoren, waaronder de ouders van kwetsbare gezinnen, maatschappelijk werkers van de sociale dienst van het OCMW, medewerkers van Kind en Gezin, en van CLB, scholen en kinderopvangdiensten.

We onthouden voor Retie dat, in vergelijking met het arrondissement, de provincie en Vlaanderen:

- De bevolkingsgroei er sterker is;
- Het aandeel jongeren in de bevolking gelijkaardig is aan die in de overige regio's;
- Het aandeel gezinnen met kinderen ten aanzien van alle huishoudens afneemt (hoewel er recent opnieuw een kleine toename te noteren valt);
- Het aandeel leefloongerechtigden met gezinslast beperkt is;
- Er minder geboorten in kansarme gezinnen zijn maar dat dit aandeel toeneemt;
- De groep jonge werklozen kleiner is dan in de overige regio's maar dat hun aandeel groeit;
- De groep jongeren die recht hebben op een verhoogde tegemoetkoming kleiner is dan in de buurgemeenten, maar dat ook deze groep groeit;
- Het aandeel leefloongerechtigden bij 18-24-jarigen lager is dan in de overige regio's maar wel een sterke stijging kent.